

Sten Ebbersten om människa och natur och Erland Lagerroths allmänvetenskapliga författarskap.

Undertecknad, Sten Ebbersten, är professor emeritus vid Institutionen för ekologi och växtproduktionslära vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala. Min verksamhet gäller forskning och utveckling av växtodlings- och jordbrukssystemens inpassning i de naturliga ekosystemen.

Erland Lagerroths under de senare decennierna utgivna böcker med en allmänvetenskaplig inriktning har för mig och mina medarbetare liksom doktorander och studenter varit berikande och inspirerande källor till vidgade insikter och perspektiv. Detta gäller i hög grad också hans fjärde bok med denna inriktning ("Sökandet är vårt största äventyr", 2003) om naturvetenskap och det moderna samhället. Med hjälp av ett antal framstående utländska och svenska forskare/tänkare söker sig författaren mot en ny vetenskap och en mer adekvat världsbild. Det gör han med stor begåvning, kunskap och talang och på ett rikt, uttrycksfullt och noggrant avvägt språk. Bokens centrala tema är förhållandet mellan människa och natur. Ett förhållande som tenderat att bli alltmer problematiskt ur ett uthållighets- och framtidsperspektiv.

Att betrakta och behandla samhället och naturen som två skilda delar är inte längre rationellt. Vi hävdar inte sällan att vi gjort oss oberoende av naturen i och med att vi lyckats byta bort ekosystemens arbete mot ny teknik och frikopplat oss med hjälp av ekonomisk utveckling. Det är hög tid att bortse från denna chimär.

Hur vi än vrider och vänder på våra vetenskapliga teorier är vi beroende av naturens långsiktiga förmåga att upprätthålla våra samhällen och livsstilar. Dagens forskning, inom allt från arkeologi till fysik, överger allt oftare bilden av världen som ett stabilt system i balans, till förmån för en världsbild där flera olika tillstånd och utvecklingsvägar är möjliga.

Själva nyckeln till lösningar mot en ekologiskt hållbar samhällsutveckling ligger i möjligheterna att förändra vårt perspektiv och beteende gentemot ekosystemen. För att aktivt förvalta naturen räcker inte forskning som belyser naturvetenskapliga samband eller enbart samhällsvetenskapliga och humanistiska dimensioner. Det måste bli fråga om helhetsperspektiv.

Detta synes också vara en viktig ambition för Erland Lagerroths allmänvetenskapliga författarskap. Det viktigaste motivet för författaren har dock varit att bringa samman

fakta och de förändrade perspektiv som de senaste decennierna via nya vetenskaper vuxit fram som underlag för att vidga och förändra våra mentala bilder och perspektiv; vår världsbild. Den nu i manuskript föreliggande boken : ”Världen underbarare än vi tror – Emergens, självorganisation, synkronicitet, icke-reducerbarhet”, avviker i dessa båda avseenden inte från de tidigare. Detsamma gäller författarens goda omsorg om fakta och refererad litteratur liksom den utmärkta språkliga presentationen.

I föreliggande manuskript begrundar författaren begreppet emergens. Ett välbekant begrepp för åtminstone varje ekolog/biolog som följt med den vetenskapliga utvecklingen. Lagerroth ger begreppet en utmärkt svensk definition: förekomsten av något kvalitativt nytt utan att detta kunnat förutses utifrån egenskaperna hos de delar eller det material, som kommit till användning i tillkomstprocessen. Ett par av slutsatserna författaren drar är värda att här citera. Den ena är att skillnaden mellan människan och naturen är *mindre* än vad man normalt föreställer sig. Naturen är liksom vi aktiv och skapande och kan bjuda på överraskningar. Den andra slutsatsen författaren drar är att skillnaden är *större* och radikalare än vi tror, där vi inte har brukat se eller förstå någon skillnad, nämligen mellan vårt sätt att tänka och naturens sätt att fungera. Där vi tänker medvetet, rationellt, lineärt, fungerar naturen omedvetet, spontant, a-lineärt, genom feedback och självorganisation. Det är detta den traditionella vetenskapen tidigare inte har insett, eller i vart fall inte gjort rättvisa, och det är detta de nya vetenskaper, som växer fram sedan några decennier, söker förstå och utforska.

Det är även för en erfaren systemekolog lärorikt och inspirerande att åter få ta del av Erland Lagerroths fortsatta vetenskapliga författarskap. Det är min förhoppning att detta också skall bli möjligt för ett flertal inom forskarsamhället liksom inom gymnasieskolan och givetvis för den stora av forskning och utveckling intresserade allmänheten i vårt land. Den nya världsbild som sedan några decennier växer fram inger hopp för mänskligheten att kunna förändra sin livsstil till att bättre samverka med naturen och därmed även förstå sig själv.

Sten Ebbersten

1 mars 2006